

gen), kerelji (Sagriegel), tramovi, hrasti, deske, platiša, late itd. Ambrož.

Odgovor na vprašanje

v desetinskih in tlačanskih rečeh.

„Novice“ so prejele iz dežele vprašanje zavolj veljavnosti tako imenovanih rektifikatorij, — na to vprašanje dajo tole postavno razjasnjenje sploh na znanje, ker po teh pravilih se morajo nekdanje gruntne gospóske in podložni kmetje ravnati:

V rektifikatorju so zapisane davšine, ktere so gruntne gospóske v denarji, v natori ali v delih prejemale; in za postavno sploh veljá: de, kar ni rektificiraniga, se tudi terjati ne sme. Kar pa take kmetije zadene, ki so v rektifikatorju še za mitenske zaznamovane, se mora pa tudi na pozneje narejene kavfertne pisma in na druge sklenjene pogodbe gledati, takó de, če bi se bila gruntna gospóska v téh pismih ali pogodbah kaj manj izgovorila, kakor je poprej rektificirano bilo, bi se tudi zdaj ne móglo poprejšnje odrajtvalo terjati; nasproti pa, če v téh pismih ali pogodbah kaj več stoji, kakor v rektifikatorju, to ravno takó za gruntno gospóske veljá, če le kaj taciga ne obseže, kar je po postavah prepovedano bilo, postavimo, kakšna tlaka po veči kakor v rabotnim patentu določeni meri. Zastran tlake veljá v rabotnim patentu določena méra, če v rektifikatorju ali v posebnih pogodbah ali kavfertnih pismih druge manjši mére določene ni. V rektifikatorju je pa večidel tlaka z besedami „po v deželi obstoječi navadi“ (landesgebräuchlichemassen) ali „kakor se grajšini poljubi“ (nach Willkühr der Herrschaft) zaznamovana — in ker je iz te nedoločnosti v poprejšnjih časih veliko prepíra sledilo, se je z rabotnim patentom tem prepíram sploh oviralo s tem, de se je postavna méra tlake po različenosti celiga, $\frac{2}{3}$. $\frac{1}{2}$ i. t. d. grunta določila.

Od fabrik v Ljubljani in okoli Ljubljane.

V Ljubljanskim nemškem časopisu smo unidan z veseljem brali naznanilo, de je denarno oskerbništvo vprašalo: ali bi ne bilo Ljubljansko mesto pripravno za napravo tobačne fabrike. De je Ljubljana v resnici za fabrike pripravna, je gotovo, kar nam poterdi tudi skušnja pretečenih časov.

Pred več léti je bila v Selu pod Šen-Petram suknarska fabrika, kakor pravijo, nar starejši v Avstrii, ktera je okoli tavžent ljudi živila. Od te fabrike se imenuje Selo še dan današnji: „na fabriki“. Poslednji posestnik te suknarske fabrike je bil g. Deselbrunar. Rajnki gosp. Malič je iz fabrike bil napravil mlin, kateri je bil zavoljo dobriga izdelka sloveč; veliko se je žita v tem mlinu pomlélo in moka se je v Terst pošiljala. Ali tudi ta mlin je nehati mogel, zató kér se je jéz čez Ljubljanco poderl, de je voda hitrejši odtok dobila in de se je tako k osušenju Ljubljanskiga močirja pripomóglo. Ako ravno zdaj nobene fabrike v tem kraju ni, vender le vas še zmiraj imé „fabrike“ ohrani.

V poslednjih časih so napravili v Ljubljani dvoje sladkornih fabrik (Zuckerfabriken), od katerih ena na Poljanah se tako dobro obnaša, de vsako leto okolj 80 tavžent centov sladkora naredi, druga v blatni vasi, ktera je bila v létu 1834 pogorela, se je sprebernila v predivno fabriko (Spinnfabrick), ktera več ko 300 osébam kruh daje.

Pred malo léti so napravili v Vevčah v fari Device Marije v Polju papirno fabriko in prešo za oger-

šično olje, kateri fabriki se takó dobro obnašate, de ste si ob kratkim slavno imé zadobile.

Nar mlajši obertnijska naprava blizo Ljubljane so fužine pri Šmarji blizo sv. Križa, v kterih se svinčena ruda koplje in svinc nareja. Tudi te fužine so se tako ukoristile, de že svine topé v eni peči, ob kratkim se bo pa še druga peč odperla.

Vse te fabrike svoje izdelke takó doveršujejo, de vlastnikom dobre prihodke dajejo, zraven tega pa tudi veliko ljudi živijo in takó v blagostanje naše domovine in posebno v prid Ljubljanskiga mésta pripomorejo. Gotovo bi se sedanja koristnost imenovanih fabrik in fužin ne bila oživila, ko bi ne bila Ljubljana po svoji legi za take naprave pripravna. Če so tedaj deržavlani svoje obresti v takih obertnijskih napravah nešli, kolikor bolj se mora Ljubljansko mesto vladi in denarnimu oskerbništvu za vpeljanje fabrik pripravno zdeti, ker vlada marsiktere zadržke lože odverne, kakor posamesni človek.

Ni nam scer znano, kdo de bo odgovor dal na vprašanje denarnimu oskerbništvu zastran tabačne fabrike v Ljubljani, in tudi ne vémo, ali se ima novo poslopje za njo sozidati ali le kakšno pripravno v najém vzeti. Ko bi se hotlo kakšno poslopje v najém vzeti, je potrebno, de se ta namen očitno razglasi, in upanje imamo, de se bo dosti takih poslopij ponudilo; po tem se ne bo treba bati, de bi zavoljo prevelikiga činža vlada obupala nam fabriko v Ljubljano dati, in de bi nam mila zvezda, ki nam hoče zasijati, spet berž v začetku omedlela.

Mi se tedaj prederznemo tiste pohištva očitno imenovati, ktere bi znale biti za tobačno fabriko pripravne, se vé de če bi jih njih poséstniki v ta namen prepustiti hotli; postavimo: g. Maličovo pohištvo na fabriki, pohištvo g. Baumgartnarja v Gradišu, grad g. Pagliarucita v Šiški, grad g. Terpinca na fužinah, grad pod Turnam, grad g. barona Codelli blizo Udmata, in hiši pod številkami 66 in 67 v Krakovim.

Prosimo tiste gospode, kateri bojo v ti zadevi kaj opraviti imeli, de naj iskreno priporočujejo Ljubljano — pozabljeno Ljubljano — de se ji novo upanje za zaslužik obudi, kateri se je velikim družinam v poslednjih dnevih silno pomajnsal. Zatorej bi bila ta fabrika posebno privošiti Krakovskimu ali Ternovskimu predmestju v gori omenjenih pohištvi, zató kér ravno tukaj stanujejo tiste družine, ktere so se dozda od nakladanja živile, prihodnjič pa bojo ob ta zaslužek prišle, kadar bo železnica do Tersta dokončana. A — ž.

V slovenskih zadevah.

Gosp. V. Ricci daje, kakor je znano, v Špitalu na zgornjim Koroškim nemški mesečni časopis na svitlo. Njegovo hvale vredno vodilo v narodskih rečeh je „vsakimu svoje“ dati; kakor rojen Nemec se potegovati za pravice nemškiga naroda v Avstrii sploh in posamezno na Koroškim, zraven tega pa tudi pravice Slovincov ne žaliti, ampak jih očitno spoznati in braniti. To vodilo je na čelo svojiga časnika postavil in v 5. zvezku se je v nekim sestavku iskreno tudi za pravice Slovincov potegnil. Na to je dobil silno borno pismo brez podpisa iz spodnjiga Koroškiga, ktero ga zmerja, de hoče izdajavec nemške reči postati, in de še clo zagovarja tiste draživce in nepokojneže (Slovence), čez ktere se že celi svet togoti, in de njih zaverženo obnašanje še clo z vstavnimi pravicami in družimi čenčami opravičuje i. t. d. Na dalje mu žuga, če bo takó naprej ravnal, s zgubo naročnikov na njegov časnik, in se poslednjič od njega, namest „z Bogam“ s togotno besedo „Poboljšajte se!“ posloví.

Gosp. Ricci je dal celo pismo v poslednjim zvez-